

Kovid-19 Salgını Bağlamında Ebeveynlerin Bireysel, Ailesel Ve Çevresel Stres Faktörlerinin Çocukların Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Doç. Dr. İbrahim Hakkı ACAR
Özyeğin Üniversitesi

Tüm dünyada Kovid-19 salgını özellikle çocuklarıyla evlerinde karantina sürecinde olan ebeveynleri etkilemiş, onların sorumluluklarını ve yüklerini artırmıştır. Bu durum yalnızca ebeveynlerin değil aynı zamanda çocuklarının da psikolojik sağlığı için risk oluşturmaktadır. Bu sebeple, Kovid-19 özelinde ailesel ve çevresel stres kaynaklarının tespit edilmesi ve bu kaynakların çocukların psikolojik sağlıkları üzerindeki etkilerin boylamsal olarak incelenmesi kritik değer taşımaktadır. Bundan yola çıkarak, araştırmamız Kovid-19 bağlamında oluşan stresin ve bireysel stres kaynaklarının (stres, depresyon, kaygı) çocukların psikolojik sağlıkları (olumsuz duygulanım, dışa ve içe yönelim davranışları) üzerine etkisini boylamsal olarak incelemeyi amaçlamıştır. (1) Kovid-19 salgın sürecinde erken çocukluk döneminde (3-6 yaş) çocukları olan annelerin maruz kaldıkları bireysel, ailesel ve toplumsal/çevresel stres kaynakları nelerdir? (2) Kovid-19 salgın sürecinde annelerin ve çocukların psikolojik sağlıkları ne durumdadır? (3) Kovid-19 salgın sürecinde küçük çocukları olan annelerin Kovid-19 temelli ve bireysel stres kaynakları ile çocukların psikolojik sağlığı arasındaki ilişkiler nasıldır?

Araştırma iki ölçüm aşamasından oluşan boylamsal bir desene sahiptir. İlk aşamaya İstanbul'da ikamet eden 443 anne, ikinci aşamaya ise bu annelerin 343'ü katılmıştır. Araştırmadaki yaşları 30-80 ay arasında değişen çocukların, %49,1'i kız ve %50,7'si erkektir. Anneler, her iki ölçüm aşamasında da Kovid-19 bağlamında algıladıkları stres ile birlikte hem kendilerinin hem de çocuklarının psikolojik sağlıkları hakkındaki soruları cevaplamışlardır. Ölçeklerin uygulanmasında çevrimiçi Qualtrics (Qualtrics, Provo, UT, 2019) yazılımı kullanılmıştır.

Birinci ölçümden ikinci ölçüme, annelerin Kovid-19 streslerinde artış ve eş uyumlarında azalma bulunmuştur. Bu çalışmanın boylamsal analizlerindeki bulgular ise, annelerin birinci ölçümdeki eşleri ile uyumları çocukların ikinci ölçümdeki olumsuz duygulanım ve dışa yönelim davranışlarını negatif yönde yordamıştır. Ayrıca, annelerin birinci ölçümdeki stres, depresyon ve kaygı değişkenleri ikinci ölçümdeki aynı değişkenleri pozitif yönde yordamıştır. Çocukların birinci ölçümdeki olumsuz duygulanım, içe yönelim ve dışa yönelim davranış değişkenleri ikinci ölçümdeki aynı

değişkenleri pozitif yönde yordamıştır. Sonuç olarak, bulgular salgın döneminde annelerin Kovid-19 bağlamındaki stresi ve bireysel stres, depresyon ve kaygılarının, çocukların olumsuz duygulanım, içe yönelim ve dışa yönelim davranışları için negatif bir etkiye sahip olabileceğini ortaya koymuştur. Bunun yanında, annelerin eşleri ile uyumları olmaları çocukların olumsuz duygulanım ve dışa yönelim davranışlarını göstermelerini engelleyebilir.

Anahtar Kelimeler: Kovid-19, Stres, Depresyon, Kaygı, Psikolojik Sağlık, Dışa Yönelim, İçe Yönelim, Olumsuz Duygulanım